

HOFFER Ilona – KATONA Viktória

FOGALMI KAPASZKODÓK A KKV-K INNOVÁCIÓS GYAKORLATÁBAN

A szerzők cikkükben a hazai innovációfinanszírozási szabályozás alapfogalmi, terminológiai vizsgálatára vonatkozó kutatásaik fő megállapításait mutatják be. Azokat az eredményeket, amelyek elsősorban a témakör vonatkozó alapismereteinek összegyűjtésére, rendszerezésére irányultak. Vagyis céljuk, az innováció és kapcsolódó fogalmainak áttekintése az alkalmazás szempontjából. Kutatásuk tisztázó jellege iránytűként szolgálhat a gazdasági szakemberek számára, valamint figyelemfelhívásként a jogszabályalkotók felé.

Kulcsszavak: szabályozók, innováció, kutatás-fejlesztés, K+F és I eredmények hasznosítása, termékinnováció, technológiai innováció, eljárásinnováció, szervezeti innováció, szervezési innováció, marketinginnováció

Az innováció az életképes vállalkozások természetes velejárója. Az innovációs folyamat megvalósítása napjaink vállalkozásai számára alapvető szükséglet. Ma, amikor egyik oldalról nemzetközi kezdeményezések szorgalmazzák az innovációs aktivitás előmozdítását, másik oldalról komoly piaci nyomás tolja a vállalkozásokat az újítások felé, az innovációval foglalkozó szakemberek kérdőjelek erdejével néznek szembe.

Az innovációhoz kapcsolódó fogalomrendszer még nem ágyazódott be teljesen a gazdasági életbe. Az innováció méréséhez és az innovációs tevékenységek értékeléséhez kapcsolódó problémák nehezítik a normatív irányzatok kialakítását. A szerzők cikkükben a hazai innovációfinanszírozási szabályozás alapfogalmi, terminológiai vizsgálatára vonatkozó kutatásaink fő megállapításait mutatják be. A kutatás elsősorban a témakör vonatkozó alapismereteinek összegyűjtésére, rendszerezésére irányult, célja az innováció és kapcsolódó fogalmainak áttekintése az alkalmazás szempontjából.

Először a vállalatvezető és -irányító szemével tekintjük át a szakirodalom fogalmait. A következő részek pedig a konkrét innovációs akciók megtervezése és megvalósítása során alkalmazásra kerülő terminológiák tisztázásával foglalkoznak.

Az innováció fogalmi rendszerezése a vállalatvezetés szempontjából

Az innováció fogalomrendszerét a vállalatvezetés szempontjából vizsgálva azt tapasztaljuk, hogy ezek a

terminológiák igen sokszínűek, számosak és különböző absztrakciós szinteken megfogalmazottak.

Az innováció meghatározásainak áttekintése során elsősorban a kutatás szempontjából releváns definíciókat kerestük. Ezek elsősorban azok, amelyek egy kis- és közepes méretű vállalkozás számára kézzelfogható módon adnak útmutatást az innovációs tevékenységük gyakorlásához. A kkv-k jellemzőire és innovációs sajátosságaira ehelyütt nem térünk ki.

A kutatás e szakaszában az innovációértelmezés különböző szintjeit azonosítottuk. A szintek értelmezését az innováció konkrét gyakorlati megvalósításához kötöttük. Azt vizsgáltuk, hogy a döntéshozatal és a megvalósítás során az innovációt meghatározó fogalmak alkalmazására mikor, hol, milyen körülmények között és kinek célszerű sort keríteni. A szakirodalmi kutatások és a vállalatvezetési gyakorlat illesztését figyelembe véve az alábbi kategóriák bevezetését javasoljuk:

- szemléletformáló,
- értelmezési célú,
- megvalósítás célú innovációterminológiákat.

A következőkben bemutatjuk az egyes kategóriákat, azok jellemzőit, valamint példákkal támasztjuk alá állításainkat.

Az innováció fogalmainak e csoportosítása navigációs célú. A vezető szakemberek számára valamennyi fogalom információval bír a mindenkori döntési pontokban és szituációkban.

Szemléletformáló innovációmeghatározások

Az innovációt érintő paradigmaváltások első hírnökei közé tartozónak ítéljük azokat a meghatározásokat, amelyek új irányokat jelölnek ki az innováció értelmezésében. Ezek szemléletformáló jelentőségűek, hatásuk stratégiai horderejű, mert átalakítja az innovációról alkotott fogalmainkat, látásmódunkat. Teljesen megváltoztatja az innovációs tevékenység környezeti beágyazottságát, kapcsolati struktúráját, átalakítva ezzel eszközrendszerét.

Ide sorolhatók például Schumpeter (1939), Drucker (2003) vagy Prahalad (2009) innovációfogalmai.

J. A. Schumpeter (1939) az innováció lényegét a termelési tényezők új kombinációjában jelölte meg. Felfogása minden további innovációval foglalkozó elmélet kiindulópontjának tekinthető. Schumpeter az innovációt alapesetét különböztette meg a következőképpen:

- új – tehát a fogyasztók körében még nem ismert – javaknak, vagy egyes, már létező javaknak új minőségben való előállítás,
 - új, tehát a kérdéses iparágban még gyakorlatilag ismeretlen termelési eljárás bevezetése, amelynek azonban semmiképpen sem kell új tudományos felfedezésen alapulnia, valamely áruval kapcsolatos új kereskedelmi eljárás is lehet,
- új elhelyezési lehetőség, vagyis olyan piac megnyitása, amelyen a kérdéses ország iparága ez ideig nem volt jelen akár létezett a piac korábban, akár nem,
- nyersanyagok vagy félkész áruk új beszerzési forrásainak megnyitása, mindegy, hogy ez a beszerzési forrás korábban is létezett, csupán nem vették figyelembe, illetve nem tartották megfelelőnek, vagy pedig először kellett kialakítani,
- a feladatokhoz jobban illeszkedő új szervezet kialakítása.

Drucker (2003) szerint: „az innováció a vállalkozás gazdasági vagy társadalmi lehetőségeinek céltudatos, koncentrált megváltoztatására irányuló erőfeszítés.”

C. K. Prahalad (2009) szerint: „Az innováció következő formáinak a termékek és a szolgáltatások helyett – a vállalatok és fogyasztói közösségek hálózatának támogatásával – a tapasztalati környezetre kell összpontosítaniuk, amelynek célja, hogy az egyes fogyasztókkal együtt teremtsenek egyedi értéket.”

Értelmezési célú, tisztázó jellegű innovációmeghatározások

Az innováció konkrét tartalmi elemeit számba vevő, a megértést segítő, a fogalom könnyebb diffúzióját szolgáló meghatározások és definíciók. Adott

paradigmán belül mutatják be az innováció főbb jellegzetességeit. Rendszerező jelleggel veszik számba az innováció tartalmi elemeit. Útmutatásul szolgálnak az innováció fogalmának értelmezésében. Segítik az innováció megismerését és kivitelezését, valamint feltárják az innováció tevékenységei között rejlő összefüggéseket. Bemutatják és érzékeltetik az innovációs folyamat jellegzetességeit és összegzik annak lépéseit.

Úgy ítéljük meg, hogy az alábbi fogalmak ebbe a kategóriába sorolhatók.

Pietrasinszky (1970): „Azt a változást, amelyet az ember vagy a rendszer azzal a céllal vezet be, hogy az adott állapotot új állapotok váltsák fel, feltéve, hogy az utóbbiak bizonyos ismérvek szerint pozitívan értékeltelendők és a maguk összességében haladást jelentenek.”

Pál (1981): „Szűkebb értelemben innováción a gyártmány és gyártás (termékek és technológia) olyan minőségi fejlesztését értjük, amely gazdasági hasznot hozó újszerűségek létrehozását eredményezi. Ez a minőségi fejlesztés egyidejűleg hatja át a kutatás, fejlesztés, termelés és fogyasztás szféráit. Így az innováció, mint összekötő, kölcsönhatásokat közvetítő folyamat jelenik meg, amelynek hatásai a kutatás-fejlesztés-értékesítés láncolat valamennyi láncszemében érezhetőek.”

Pearce (szerk.) (1993): „Innovációnak tekintik a termelési folyamatban bevezetett technológiai fejlesztéseket és a piacképes termékek különböző tulajdonságainak és e tulajdonságok kombinációinak bevezetését. Az utóbbi a termékdifferenciálás forrása és a termelők a kereslet generálására, piaci részesedésük növelésére használják fel.”

Freeman innovációs elmélete (1988): alapján *Buzás (2007)* az alábbi négy kategóriát használja az egyes innovációs folyamatok megkülönböztetésére:

- fokozatos vagy módosító innovációk, amelyek nem érintik a megoldás alapelveit, hanem csak kisebb módosításokat eszközölnek azok változatlanul hagyása mellett, eredményképpen többnyire hatékonyságjavulást tapasztalunk, amely minőségjavítás, költségcsökkenés vagy teljesítménynövelés formát ölt,
- radikális innovációk, amely során a korábbi hagyományokkal való szakítás után új termék születik akár a régi, vagy új technológiára alapozva,
- termelési eljárás-változások, amelyek során a korábban alkalmazott technológiákat gondolják újra,
- paradigmaváltások, amelyek az uralkodó technológiai nézőpont megváltozását jelentik.

Trott (2005): szerint „Az innováció részét képezi az új és újszerű megoldások kialakítása – vagyis a feltalálás –, ugyanakkor a tevékenység kiegészül annak üzleti célú megvalósításával.”

Az innováció típusai Szakály szerint

INNOVÁCIÓ	
típusa	tartalma
1. TERMÉKINNOVÁCIÓ – újítás a vállalat értékesíthető teljesítményeiben.	A termékinnováció olyan áru vagy szolgáltatás bevezetése, amely – annak tulajdonsága és rendeltetése vonatkozásában – új vagy jelentősen megújított. Ez magában foglalja a fejlesztésre vonatkozó részletes műszaki leírásokat, az összetevőket és anyagokat, a beépített szoftvert, a felhasználóbarát jelleget vagy más funkcionális tulajdonságokat.
2. FOLYAMAT-(ELJÁRÁS) INNOVÁCIÓ – újítások a produktum létrehozásának anyagi és irányítási folyamataiban, beleértve a módszertani változtatásokat is.	Az eljárásinnováció új vagy jelentősen megújított termelési vagy szállítási módszer megvalósítása. Felöleli a technikában, a berendezésekben és/ vagy a szoftverben bekövetkező jelentős változásokat.
3. MARKETINGINNOVÁCIÓ – újítások a marketing-módszerekben, – újítások a fogyasztói szükségletek és a piacok kezelésében.	A marketinginnováció olyan marketingmódszerek alkalmazása, amelyek jelentős változást hoznak a terméktervezésben, a csomagolásban, a termék piacra dobásában, a termék reklámozásában vagy az árképzésben.
4. STRUKTURÁLIS (SZERVEZÉSI-SZERVEZETI) INNOVÁCIÓ – újítások az üzleti gyakorlatban- újítások a menedzsmentrendszerben.	A szervezési-szervezeti innováció új menedzsmentmódszerek megvalósítását jelenti a cég üzleti gyakorlatában, a munka szervezésében vagy a külső kapcsolatokban.

Katona (2006) ismertetése alapján Szakály (2008) az innováció típusait és tartalmát az 1. táblázatban foglalta össze.

(Forrás: Szakály, (2008))

A megvalósítást támogató innováció meghatározások

A gyakorlati megvalósítás, kivitelezés szempontjából a következő kategória a gyakorlat számára alapvető fontosságú innovációmegfogalmazásokat tartalmazza. E definíciók támogatják a stratégiaalkotást és lehetővé teszik az operatív tervezést, mivel konkrét előírásokat fogalmaznak meg a gyakorlati megvalósíthatóságra. Alkalmazásukkal nemcsak az innovációs tevékenységek tervezése válik lehetségessé, hanem az innováció gyakorlati kivitelezése, finanszírozása, elszámolhatósága is.

Ebbe a kategóriába soroljuk mindazokat a meghatározásokat, amelyek a különböző tervezési, pályázati, pénzügyi, számviteli, adózási tevékenységek fogalmi, értelmezési hátterét biztosítják.

Ebbe a kategóriába soroljuk például az Oslo Kézikönyv, a Frascati Kézikönyv, a 2004/CXXXIV. a kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról szóló törvény, valamint a számviteli és az adótörvény innovációra vonatkozó meghatározásait, előírásait. Ide tartozónak tekintjük a pályázati kiírások által megfogalmazott innovációt és annak tevékenységeihez kapcsolódó terminológiákat is. Összességében ide tartoznak azok a meghatározások, amelyeket a különböző szabályozókban rögzítettek abból a célból, hogy az innovációs tevékenységekre vonatkozó fogalmakat egyértelműsítsék.

OECD Oslo-Kézikönyv (2000) „Az innováció mindazon tudományos, műszaki, kereskedelmi és pénzügyi tevékenységek együttese (egy ötlet átalakulása, újfajta megközelítése), amelyek új termékek kifejlesztéséhez és értékesítéséhez, új termelési eljárások, vagy berendezések hasznosításához, vagy valamely társadalmi szolgáltatás új megközelítésének bevezetéséhez szükségesek.”

A Frascati Kézikönyv – amely az innováció mérésére vonatkozó ismereteket tartalmazza – (OECD, 2003) szerint: „a műszaki innováció olyan tudományos, műszaki, szervezeti, pénzügyi és kereskedelmi jellegű tevékenység – ideértve az új ismeretanyagba történő befektetést is –, amely ténylegesen, vagy szándék szerint technika-ileg tovább fejlesztett termékek és eljárások megvalósításához vezet. A K+F egyike e tevékenységi körnek – az innovációs folyamat bármelyik szakaszában.”

Az Oslo Kézikönyv 2005. évi 3. kiadása szerint: „Az innováció új vagy jelentősen javított termék (áru vagy szolgáltatás) vagy eljárás, új marketingmódszer vagy új szervezési-szervezeti módszer bevezetése az üzleti gyakorlatban, munkahelyi szervezetben vagy a külső kapcsolatokban.”

Ezek azok a definíciók, amelyek a jelen kutatás szempontjából alapvető fontosságúnak tekinthetők. Ismeretük a gyakorló szakemberek számára nélkülözhetetlen a sikeres innováció megvalósításához.

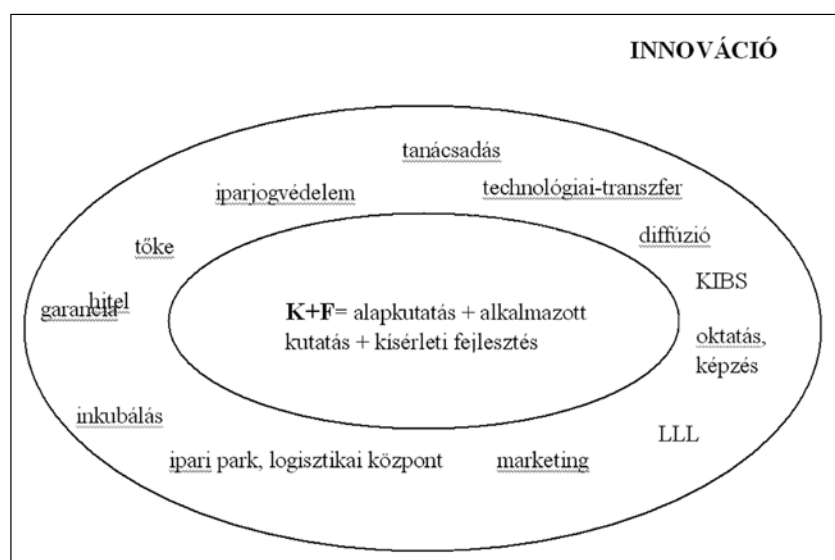
Az innováció és a kutatás-fejlesztés kapcsolata

Az innováció fogalomköreinek érintésekor nem hagyhatjuk figyelmen kívül az innováció és a K+F kapcsolódásait. Ugyanis a fogalmak tartalmi összefonódása egyre inkább tetten érhető a gyakorlatban.

A témakör általános ismeretei

Az előzőekben körüljártuk az innováció fogalmának különböző csoportjait. Célszerűnek látjuk kiemelni azt, hogy a K+F tevékenység nem azonos az innovációval. Tény, hogy a két fogalom több ponton is egyezőséget mutat, mégis hiba lenne szinonimaként kezelni őket. A két fogalom viszonyát az 1. ábra is jól érzékelteti.

Az innováció és a K+F közötti kapcsolat

Röviden összefoglalva azt mondhatjuk, hogy minden K+F innováció, de nem minden innováció számít K+F-nek. A kutatás-fejlesztés az innovációs tevékenység lényege, kemény magja. A K+F első, alapvető feladata – vagyis az alapkutatás –, főként a kutatóintézetekben és a felsőoktatási kutatóhelyeken zajlik. A kísérleti fejlesztésekre leginkább a vállalkozások keretein belül kerül sor. Az alkalmazott kutatás egyaránt megjelenik a kutatóintézetekben és a felsőoktatási kutatóhelyeken, valamint a vállalkozásokban. Ugyanakkor ahhoz, hogy a kutatás-fejlesztés eredménye új alkalmazásokban jelenjen meg egyéb innovációs tevékenység is szükséges: a tervezés, az engineering, a gyártás megindítása, a marketing, vagy például a licencvásárlás. Az innováció a K+F kiadásokon keresztül ragadható meg számszerűségében, miközben tudjuk, hogy az innováció több ennél szellemi és anyagi

ráfordításokban egyaránt. Az innovációs folyamat tehát egyre kevésbé korlátozódik a know-how vagyon fejlesztésére. Egyre fontosabb szerepet kap a K+F-en túli tudás. Amennyiben az 1. ábrát vesszük alapul, nyugodtan kijelenthetjük, hogy a vállalkozások innovációs tevékenysége keretében ezen elemek önmagukban történő megújítása, a közöttük lévő kapcsolati rendszer fejlesztése és átalakítása, a preferenciák módosítása mind-mind innovációnak tekinthető. Látható, hogy a K+F ebben a felfogásban az innovációs tevékenység csupán egyik – noha meghatározó – eleme (Iványi – Hoffer, 2011).

Az innováció és a K+F fogalmi szabályozottságának gazdasági következményei

1. ábra

Az innováció definícióira vonatkozó témakör vizsgálata nem csupán elvi jelentőségű. Hordereje messze túlmutat az elméleti kutatók szakmai dilemmáin. A definíciók a nemzeti innovációs rendszer egyértelmű kommunikációját és kezelését biztosítják. Konzisztenciájuk az alábbiak miatt szükségszerű (Balogh, 2009):

- a statisztikai adatok megbízhatósága (KSH, EUROSTAT stb.),
- a K+F adókedvezmények megítélése (jogsabályi előírások a számviteli és adótörvényben),
- az EU állami támogatási szabályainak betartása,
- a szakpolitikák megbízható és nemzetközileg is összehasonlítható bázisának megteremtése (2. táblázat).

2. táblázat

Eltérések és azonosságok az innováció és K+F szabályozottsága vonatkozásában

Eltérések és azonosságok az innováció és K+F vonatkozásában	
van	nincs
<ul style="list-style-type: none"> – pontos K+F definíció – K+F statisztika – K+F adókedvezmény – K+F állami támogatási szabályozás 	<ul style="list-style-type: none"> – pontos és egyértelműen elfogadott innovációs definíció (mert az Oslo Kézikönyvben foglaltak sem kerültek teljeskörűen elfogadásra) – egyértelmű innovációs statisztika – innovációs adókedvezmény – innovációs állami támogatási szabályozás

VEZETÉSTUDOMÁNY

Az innováció K+F-en túli tevékenységei feltétlenül szükségesek az innovatív technológiák és módszerek alkalmazásához, piacra történő eljuttatásához és integrálásához.

Az innováció tehát a kutatási eredmények gyakorlati alkalmazásának is tekinthető. Jól elhatárolható a kutatás-fejlesztés tevékenységétől. A kutatás-fejlesztés és az azt követő innovációs lépések közötti jelentős eltérés, hogy az utóbbiak nagyságrendekkel több anyagi befektetést igényelnek. A kutatási-fejlesztési fázis ugyan nagyfokú kockázatot rejt magában, de az azt követő innovációs lépésekhez viszonyítva szerényebb ráfordítást igényel. Az innováció ebben a felfogásban egyrészt a termelőkapacitás létesítését, másrészt a piacra jutással, értékesítéssel kapcsolatos feladatokat tartalmazza, és azok ráfordításait jelenti (Tarnói, 1997).

Az innováció és a K+F közötti különbségtételnek a kkv-k esetében is nagy jelentőséget tulajdonítunk. Ugyanis mint láttuk, a társaságok innovációs aktivitása nem azonos a statisztikák által kimutatott jellemzőkkel. Az innovatív megoldások keresése és alkalmazása közvetlenül nem jelenik meg a mutatószámokban, viszont jellemzi a vállalkozások gyakorlatát. A hazai kkv-szektor vezető szakemberei számára az innovációhoz kötődő fogalmak ismerete és használata szükséges a potenciális fejlesztési források eléréséhez.

Az innováció fogalomköreinek áttekintő vizsgálata a gyakorlati megvalósítás szempontjából

A következőkben bemutatjuk mindazon kutatási eredményeinket, amelyek feltárják a jelenleg hatályos szabályozók innovációs fogalomköreiben tapasztalható sajátosságokat.

A kutatási terv vázlata

A kutatás lépései az alábbiakban nevesíthetők:

- a kkv-k innovációs gyakorlatát alapvetően meghatározó szabályozók kiválasztása,
- a kutatás szempontjából releváns fogalmak kijelölése,
- a fogalmi gyűjtés és rendszerezés elvégzése,
- a következtetések levonása.

A szabályozók kiválasztása és a fogalmak kijelölése

A kutatás előkészítése során úgy ítéltük meg, hogy a vállalati „tervezés – forrásteremtés – megvalósítás – elszámolás – elemzés” leegyszerűsített folyamatát tekintjük mértékadónak, ügyelve arra, hogy az innovációmenedzsmenttel összefüggésbe hozható valamennyi meghatározó vállalati tevékenységet lefedjük.

Ennek megfelelően az alábbi öt fő szabályozó áttekintését végeztük el a fogalmak vizsgálata céljából:

- a 2004/CXXXIV. a kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról szóló törvény,
- a Nemzeti Innovációs Hivatal (NIH) Fogalomtára,
- a KTI ALAP TAMOK 146/2007. rendelet (vagyis a 146/2007. (VI. 26.) Kormányrendelet a Kutatási és Technológiai Innovációs Alapból nyújtott állami támogatások szabályairól),
- a KSH-adatbázishoz használt fogalomtár, valamint
- a 2000. évi C. törvény a számvitelről vonatkozó előírásairól.

Az innováció fogalomkörei a szabályozókban

Legelőször arra kerestünk választ, hogy az adott szabályozó definiálja-e az általunk relevánsnak tartott fogalmat, és ha igen, hogyan. Az eredményeinket táblázatos formában jelenítjük meg. A definíciós összegző tábla tehát az általunk relevánsnak tekintett fogalmak szabályozókban történő meghatározottságát mutatja.

A kiválasztott fogalmak csoportosítása az alábbiak szerint történt.

- tevékenység,
- szervezet,
- a program jellege,
- forrásjellemzők,
- humán vonatkozások.

E kategóriákat egy vállalkozás működése során felmerülő tevékenységek mentén alakítottuk ki (3. táblázat).

A fenti gyűjtés csupán arról ad felvilágosítást, hogy az általunk kiválasztott és a kutatás szempontjából fontosnak ítélt fogalmak az egyes szabályozók által definiálva vannak-e vagy sem. A 3. táblázatból nem derül ki, hogy ezek a fogalmak miképp, milyen módon szerepelnek az egyes szabályozókban. Erre csak a részletes fogalmi meghatározások kigyűjtése és rendszerezése ad választ.

A definíciós összegző táblázat információt azonban önmagukban is érdemes áttekinteni. A táblázat ugyanis számos érdekes momentumra irányítja a figyelmünket. Ezek összegzése során jelen cikkünkben nem élünk a prioritizálás lehetőségével, sem az egyes megállapítások magyarázó értékelésével. Következtetéseinket röviden fogalmazzuk meg, miközben eltekintünk az egyes gazdasági szereplőkre gyakorolt hatások értékelésétől.

- Az eltérő területeken alkalmazott jogszabályok és rendeletek célja a hazai innovációs törekvések támogatása. Az egyes szabályozók az innovációs gyakor-

3. táblázat

Definíciós összegző tábla

Definíciók	2004/ CXXXIV/tv.	NIH fogalom- lomb-ár	KTI ALAP Támok, 146/2007	KSH módszer-tani definíció	Számviteli törvény
TEVÉKENYSÉG					
Innováció	–	X	X	X	–
Alapkutatás	X	X	X	X	X
Tiszta alapkutatás	X	X	X	X	–
Célzott alapkutatás	X	X	–	X	–
Kutatás-fejlesztés	X	X	X	X	–
Ipari vagy alkalmazott kutatás	X	X	X	X	X
Kísérleti (prekompetitív fejlesztés)	X	X	X	X	X
K+F és I eredmények hasznosítása	X	X	–	–	–
Termék- (áru- vagy szolgáltatás) innováció	–	X	X	X	–
Technológiai innováció	X	X	X	–	–
Eljárásinnováció	–	X	X	X	–
Szervezeti innováció	X	X	–	X	–
Szervezési innováció	–	X	X	X	–
Marketinginnováció	–	X	–	X	–
SZERVEZET					
Innovatív szervezet	–	–	X	X	–
Innovációs klaszter	–	X	X	–	–
Költségvetési kutatóhely	X	X	–	–	–
Nonprofit kutatóhely	X	X	–	–	X
Kutatóhely	X	X	–	–	–
Kutatási szervezet	–	–	X	–	–
Civil szervezet	X	X	–	–	–
Hasznosító vállalkozás	X	X	–	–	–
Kkv	–	X	X	–	–
Kkv, mint kutatóhely	–	–	–	X	–
PROGRAM JELLEGE					
Kutatás-fejlesztési és technológiai innovációs program	X	X	–	–	–
Projekt	X	X	X	–	–
K+F projekttámogatás	–	–	X	–	–
Innovációs projekt	–	–	–	–	–
Kutatás-fejlesztési beruházás	–	–	–	X	–
Beruházás	–	X	–	–	X
Nagyberuházás	–	X	X	–	–
Induló beruházás	–	–	X	–	–
FORRÁS JELLEMZŐ					
Saját forrás	–	X	X	–	–
Támogatástartalom	–	–	X	–	–
Beruházási támogatás	–	X	X	–	–
Állami támogatás	X	X	X	–	–
Közfinanszírozású támogatás	X	X	X	–	–
Ösztönző hatású támogatás	–	–	X	–	–
HUMÁN VONATKOZÁSOK					
Magasan képzett munkaerő	–	X	X	–	–
Kutató-fejlesztő	X	X	–	X	–
Speciális képzés	–	–	X	–	–

(Forrás: saját szerkesztés)

lat különböző aspektusait hivatottak szabályozni. Ezért a gazdálkodás különböző területeit eltérő módon kapcsolják be a fogalomhasználaton keresztül.

- Az egyes szabályozó elemeket eltérő időpontokban fogalmazták meg, és léptek azok életbe, így különböző „korok”, időszakok lenyomatait hordozzák magukon. Naprakészségük eltérő szintű.
- A 2004/CXXXIV. törvény a kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról nem definiálja az innovációt, miközben a megjelenési formáit tartalmazza. A törvényalkotó szempontjából minderre tudatosan került sor, az innováció szerteágazó, és kívülről gyakorlatilag lehatárolhatatlan természete okán. Ugyanakkor a törvényben a „technológiai innováció” fogalmának bevezetése jelentős mértékben bővítette ki a kutatás-fejlesztésen túli innovációk mozgásterét.
- Figyelemre méltó, hogy a hagyományos értelemben vett K+F-en túli innováció – amelynek kiemelt figyelmet szenteltünk cikkünkben –, egyre meghatározóbb módon van jelen a szabályozásban.
- A táblázatból egyértelműen kiderül, hogy az innováció megjelenési formái – a nemzetközi gyakorlatot követve – ma már jelen vannak az innováció ösztönzését és számbavételét támogató szabályozókban egyaránt. Ez látható a termék-, a technológiai, az eljárás-, a szervezeti, a szervezési, valamint a marketinginnovációk fogalmi használatából.

- Nagyon jól érzékelhető, hogy az ösztönzők, valamint a pályázati lehetőségek által megerősített innovációs területek teret nyertek, és egyre markánsabban jelennek meg a szabályozásban.
- A táblázat jelzi, hogy a számviteli törvény fogalmi szinten sem követte a területen végbemenő lényeges változásokat. Az elszámolás szigorú rendszerébe sem az innováció új megjelenési formái, sem pedig a K+F-en túli innovációk illesztésére nem került sor. Ennek magyarázó indoka a konkrét tételek elszámolhatósági kritériumaival függ össze, amelynek gyakorlati megvalósíthatósága számos kérdést vet fel.
- Számviteli oldalról ma még mindig a klasszikus értelemben vett K+F, valamint az azokat megvalósító beruházások jelennek meg az innováció meghatározó jellemzőiként. Ez a körülmény is hozzájárul ahhoz, hogy a gyakorló szakemberek esetenként csakis a K+F-et tekintik innovációs tevékenységnek.
- A szervezeti, szervezési, vagy akár a marketing-innovációk csakis a közvetlenül kapcsolódó beruházásaikon keresztül tekinthetők számviteli szempontból innovációnak.
- Figyelemre méltó, hogy a számviteli törvény nem nyújt kapcsolódási felületet a saját forrás, a támogatástartalom, a beruházási támogatás, az állami támogatás, a közfinanszírozású támogatás, az ösztönző hatású támogatás fogalmainak.
- A KSH szervezetektől történő adatkérései elsősorban az innováció megjelenési formáit kutatják. A jelentésre kötelezett szervezetek a kitöltés során többnyire a számviteli rendszer által meghatározott adatokra építhetnek. Ezek azonban direkt módon nem feleltethetők meg a KSH által elvárt csoportosítás kategóriáinak.
- A KSH fogalomtára nem terjed ki az innováló szervezettel kapcsolatos kérdésekre. Ez természetes, hiszen a KSH-jelentés beküldésekor a szervezet jellemzőit eleve kitöltik, a KSH a szervezeti egységet a saját rendszere alapján azonosítja.
- A kutatást és hasznosítást folytató „szervezet” meghatározására számos pontosítást, szabályozást találunk. Ezek a kategóriák nem jelennek meg a KSH és a számviteli törvény keretein belül.
- A „program jellege”-t vizsgálva úgy tűnik, hogy ez a tényező nem tekinthető elsődlegesnek a szabályalkotók szempontjából.

- Mindenképpen elgondolkodtató, hogy az innováció forrásokkal kapcsolatos terminológiai közül egy sem lehet fel a számviteli törvény sorai között.

Megállapításainkat az áttekintő táblázat információira, valamint saját és gyakorló vezető kollégák szakmai tapasztalataira építve tettük meg. Úgy ítéljük meg, hogy a pontosabb és konkrétabb következtetések levonásához a 3. összegző táblázat egyes sorainak kibontására és elemzésére van szükség. Ezzel a következőkben foglalkozunk.

Az innováció, mint „tevékenység” fogalmainak áttekintése

Cikkünkben csupán általunk az innováció, mint tevékenység fogalomkörébe sorolt meghatározásokat tekintjük át.

A „Tevékenység” témakörében a következő fogalmak meghatározásait gyűjtöttük össze (4. táblázat).

4. táblázat

Az innováció vizsgált „tevékenység” fogalmai

Innováció	Ipari vagy alkalmazott kutatás	Eljárás innováció
Alapkutatás	Kísérleti (prekompetitív fejlesztés)	Szervezeti innováció
Tiszta alapkutatás	K+F és I eredmények hasznosítása	Szervezési innováció
Célzott alapkutatás	Termék (áru vagy szolgáltatás) innováció	Marketinginnováció
Kutatás-fejlesztés	Technológiai innováció	

(Forrás: saját szerkesztés)

A következőkben csupán néhány, a mondanivalónk szempontjából figyelemre méltó táblázatot mutatunk be. Valamennyi fogalomhoz tartozó összegző táblázat feltüntetésére terjedelmi okokból sem kerülhetett sor (5. táblázat).

A 2004/CXXXIV. a kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról szóló törvény az innováció témakörébe tartozó meghatározások közül csaknem mindre kitér.

Látható, hogy a számviteli törvény sem foglalja magába az innováció meghatározását. Itt a számviteli gyakorlatban szükséges meghatározások kerülnek előtérbe és definiálásra (6. táblázat).

A kutatás-fejlesztés fogalmainak gyűjtését követő rendszerezésnél azt tapasztaltuk, hogy a vonatkozó szabályozás azonos fogalmi körökkel operál. Ez alól kivételt a számviteli törvény képez. Ez utóbbit azért is érdemes megemlíteni, mivel a K+F és az Innováció viszonyának értelmezése nagy jelentőséggel bír.

A KSH definíció a K+F tartalmi elemeinek felsorolásán kívül magyarázó értelmezést is tartalmaz (7. táblázat).

Az innováció fogalmai

INNOVÁCIÓ	
2004/CXXXIV. törvény a kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról	Nem definiálja külön az innováció fogalmát.
NIH fogalomtár	Új vagy jelentősen javított termék (áru vagy szolgáltatás) vagy eljárás, új marketingmódszer vagy új szervezési-szervezeti módszer bevezetése az üzleti gyakorlatban, munkahelyi szervezetben vagy a külső kapcsolatokban.
KTI ALAP támok, 146/2007 rendelet	Magában foglalja a technológiai, az eljárási és a szervezési innovációt.
KSH módszertani definíció	Új vagy jelentősen javított termék (áru, szolgáltatás) vagy eljárás, új marketingmódszer vagy új szervezési-szervezeti módszer bevezetése az üzleti gyakorlatba, munkahelyi szervezetbe vagy a külső kapcsolatokba. Továbbá: „Az innováció olyan célirányos, szakszerű, intenzív fejlesztő tevékenység, amely többek között a termék (szolgáltatás), a technológia, a működés, a szervezet többé-kevésbé átfogó megújulását eredményezi. Kiindulópontja az új lehetőség felismerése, végpontja pedig a sikeres megvalósítás.”
Számviteli törvény	Nem tartalmazza.

(Forrás: saját szerkesztés)

6. táblázat

A „kutatás-fejlesztés” fogalmai

KUTATÁS-FEJLESZTÉS	
2004/CXXXIV. törvény a kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról	Magában foglalja az alapkutatást, az alkalmazott kutatást és a kísérleti fejlesztést.
NIH fogalomtár	Magában foglalja az alapkutatást, az alkalmazott kutatást és a kísérleti fejlesztést.
KTI ALAP támok, 146/2007 rendelet	Az Atv. 12. §-ának b) pontjában meghatározott kutatás-fejlesztés (a továbbiakban: K+F); magában foglalja az alapkutatást, az alkalmazott kutatást és a kísérleti fejlesztést.
KSH módszertani definíció	Olyan módszeresen folytatott alkotómunkát jelent, amely a meglévő ismeretanyag bővítésére – beleértve az emberről, a kultúráról és a társadalomról szerzett ismereteket is –, valamint arra szolgál, hogy ezt az ismeretanyagot új alkalmazások kidolgozására használják fel. A kutatás és kísérleti fejlesztés jellemzői: az alkotás és az újdonság eleme; a tudományos módszerek alkalmazása; új ismeret létrehozása. Típusai: az alapkutatás, az alkalmazott kutatás és a kísérleti fejlesztés.
Számviteli törvény	Nem határozza meg.

(Forrás: saját szerkesztés)

7. táblázat

Az „alapkutatás” fogalmai

ALAPKUTATÁS	
2004/CXXXIV. törvény a kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról	Alapkutatás: elsődlegesen a jelenségek lényegére és a megfigyelhető tényekre vonatkozó tudományos ismeretek bővítését célzó kísérleti, tapasztalati, rendszerező vagy elméleti munka, amely lehet aa) tiszta alapkutatás ab) célzott alapkutatás
NIH fogalomtár	Kísérleti vagy elméleti munka, amelyet elsősorban a jelenségek vagy megfigyelhető tények háttérével kapcsolatos új ismeretek megszerzésének érdekében folytatnak, anélkül, hogy kilátásba helyeznék azok gyakorlati alkalmazását vagy felhasználását.
KTI ALAP támok, 146/2007 rendelet	A Kutatási és Technológiai Innovációs Alapról szóló 2003. évi XC. törvény (a továbbiakban: Atv.) 12. §-ának a) pontjában meghatározott alapkutatás; az általános tudományos és technikai tudásanyag bővítése, amely nem kapcsolódik ipari vagy kereskedelmi célkitűzéshez.
KSH módszertani definíció	Alapkutatás olyan kísérleti és elméleti munka, amelynek elsődleges célja új ismeretek szerzése a jelenségek alapvető lényegéről és a megfigyelhető tényekről, bármiféle konkrét alkalmazási vagy felhasználási célkitűzés nélkül. Két csoportra bontható: tiszta alapkutatás, célzott alapkutatás.
Számviteli törvény	Olyan kísérleti és elméleti munka, amelynek elsődleges célja új ismeretek szerzése a jelenségek alapvető lényegéről és a megfigyelhető tényekről, bármiféle konkrét alkalmazási és felhasználási célkitűzés nélkül.

(Forrás: saját szerkesztés)

VEZETÉSTUDOMÁNY

A „K+F+I eredmények hasznosítása” fogalmai

K+F ÉS I EREDMÉNYEK HASZNOSÍTÁSA	
2004/CXXXIV. törvény a kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról	Idetartozik mind a vállalkozások keretében, üzleti céllal, gazdasági eredmény reményében történő felhasználás, mind az olyan közösségi célú felhasználás, amelynek eredménye a lakosság életminőségének és a közszolgáltatások minőségének javítása, a természeti és épített környezet védelme, az ország fenntartható fejlődése, valamint védelmi képességének és biztonsági helyzetének javítása.
NIH fogalomtár	Hasznosítás (a kutatás-fejlesztési és technológiai innovációs eredmények hasznosítása): idetartozik mind a vállalkozások keretében, üzleti céllal, gazdasági eredmény reményében történő felhasználás, mind az olyan közösségi célú felhasználás, amelynek eredménye a lakosság életminőségének és a közszolgáltatások minőségének javítása, a természeti és épített környezet védelme, az ország fenntartható fejlődése, valamint védelmi képességének és biztonsági helyzetének javítása (a továbbiakban: hasznosítás).
KTI ALAP támok, 146/2007 rendelet	Nem szerepel benne ez a definíció.
KSH módszertani definíció	Nem szerepel.
Számviteli törvény	Önálló definícióként nem szerepel. „A kísérleti fejlesztés aktivált értékeként a jövőben hasznosítható, a kísérleti fejlesztés eredményének jövőbeni hasznosításakor az árbevételben megtérülő, a kísérleti fejlesztés eredménye érdekében felmerült olyan számlázott összeget és a saját tevékenység során felmerült – az 51. § szerinti – közvetlen önköltségbe tartozó költségeket lehet figyelembe venni, amelyek aktiválható termékben – szellemi termék, tárgyi eszköz, készlet – nem vehetők számitásba, mivel a létrehozott termék piaci – várható piaci – árát meghaladják. A kísérleti fejlesztés állományba vett aktivált értéke nem haladhatja meg azt az összeget, ami várhatóan megtérül a kapcsolódó jövőbeni gazdasági haszonból a további fejlesztési költségek, a várható termelési költségek, illetve a termék értékesítése során közvetlenül felmerülő értékesítési költségek levonása után.”

(Forrás: saját szerkesztés)

Az alapkutatás valamennyi szabályozó által meghatározott. Ennek oka az egyes kategóriák közötti szabályozottságban keresendő, vagyis a K+F alapkategóriáinak meglévő leírásában. Ugyanakkor megállapítható, hogy miközben az egyes definíciók tartalma igen erősen megfeleltethető egymásnak, a szöveges leírás különbözősége nem támogatja az egyértelmű kategóriaképzést.

A következő fogalmak a tiszta alapkutatás, a célzott alapkutatás, az ipari vagy alkalmazott kutatás, valamint a kísérleti (prekompetitív) fejlesztés. Megjegyezzük, hogy e fogalmak áttekintésénél a fent említett körülménnyel szembesülünk. Vagyis azzal, hogy az egyes szabályozók törekszenek a precíz fogalommeghatározásra, egyértelmű tartalmi pontosításra, nagy hangsúlyt fektetnek az egyes kategóriák mind pontosabb elhatárolására, elsősorban a támogatások és ösztönzők okán. Emellett azonban az egyes definíciók azonosságát nem állapíthatjuk meg.

Megjegyezzük továbbá, hogy a számviteli törvény nem tesz említést az alapkutatás két kategóriájáról, amely a többi szabályozó által elkülönített (8. táblázat).

A „hasznosítás” meghatározásában a 2004. évi CXXXIV. a kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról szóló törvény és a NIH fogalomtár egyezőséget mutat. A számviteli törvény szempontjából a

hasznosítás az elszámolhatóság kérdéseire terjed ki, míg a tartalmi elemek vonatkozásában az előbbieket az irányadóak. A fogalom ezekben a dokumentumokban igen tágan értelmezett, ami megfelel az innováció fogalmi kiterjesztése irányába mutató nemzetközi trendeknek (9. táblázat).

Érdekessége miatt mutatjuk be a termékinnovációra vonatkozó összegző, 10. táblázatunkat. Az innováció megjelenési formái közül a 2004. évi CXXXIV. a kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról szóló törvény nem foglalkozik a termék-, illetve szolgáltatásinnováció kategóriájával – definíciós szinten. Azonban az innováció valamennyi meghatározó megjelenési formája jelen van ebben a szabályozóban.

A technológiai és az eljárásinnováció vonatkozásában megállapítható, hogy a 2004. évi CXXXIV. a kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról szóló törvény, valamint a NIH fogalomtár azonos módon fogalmazzanak. Ezek a megfogalmazások azonban nem esnek egybe sem a KTI ALAP támogatások, sem a KSH definíciótárában foglaltakkal. A számviteli törvény egyik innovációfajta számára sem ad meghatározást.

Jól látható azonban, hogy a technológia értelmezése a nemzetközi gyakorlatnak megfelelő módon szerepel a megfogalmazásokban.

A „termék- (áru vagy szolgáltatás) innováció” fogalmai

TERMÉK- (ÁRU VAGY SZOLGÁLTATÁS) INNOVÁCIÓ	
2004/CXXXIV. törvény a kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról	Nem határozza meg ezt a fogalmat.
NIH fogalomtár	Termékinnováció: olyan áru vagy szolgáltatás bevezetése, mely – annak tulajdonságai és rendeltetése vonatkozásában – új, vagy jelentősen megújított. Ez magában foglalja a fejlesztésre vonatkozó részletes műszaki leírásokat, az összetevőket és anyagokat, a beépített szoftvert, a felhasználóbarát jellegű, vagy más funkcionális tulajdonságokat.
KTI ALAP táмок 146/2007 rendelet	Új, vagy jelentős mértékben javított termelési vagy szolgáltatási módszer alkalmazása, ideértve a technikákban, felszerelésekben vagy szoftverekben végrehajtott jelentős változtatásokat is.
KSH módszertani definíció	Egy új, illetve minőségi, műszaki jellemzői alapján jelentősen továbbfejlesztett áru vagy szolgáltatás (például egy továbbfejlesztett szoftver, alkatrész vagy alrendszer, a termék/szolgáltatás felhasználóbarát tulajdonságainak jelentős javítását követő) forgalomba hozatala. Az innovációnak (újításnak, továbbfejlesztésnek) a vállalkozás számára újnak kell lennie, ugyanakkor nem kell szükségszerűen az ágazatban vagy a piacon is újdonságnak számítania. Annak nincs jelentősége, hogy az innovációt eredetileg ki fejlesztette ki.
Számviteli törvény	Nem szerepel.

A technológiai és az eljárásinnováció közötti elhatárolási nehézségek a leírásokban is tükröződnek (12. és 13. táblázat).

A szervezeti és a szervezési innovációk szabályozókban történő megjelenése az innováció újabb területének elismerését jelentette. A két innovációtípus elhatárolásának problematikája azonban jól érzékelhető a két táblázat összeolvasásakor (14. táblázat).

A marketinginnováció fogalmait a teljesség kedvéért mutatjuk be. Látható, hogy az eltérő szabályozók eltérő

módon kezelik a fogalmat. Amíg például a „mérés”, vagyis a statisztika oldaláról a fogalom definiálására jelentős hangsúly fordítódott, addig a többi vizsgálatban szabályozónál ez nem mondható el.

Figyelemre méltó, hogy sem a 2004. évi CXXXIV. a kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról szóló törvény, sem a KTI LAP táмок rendelet nem tartalmazza a fogalmat.

(Forrás: saját szerkesztés)

10. táblázat

A technológiai innováció fogalmai

TECHNOLÓGIAI INNOVÁCIÓ	
2004/CXXXIV. törvény a kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról	A gazdasági tevékenység hatékonyságának, jövedelmezőségének javítása, illetve kedvező társadalmi és környezeti hatások elérése érdekében végzett tudományos, műszaki, szervezési, gazdálkodási, kereskedelmi műveletek összessége, amelyek eredményeként új, vagy lényegesen módosított termékek, eljárások, szolgáltatások jönnek létre, új, vagy lényegesen módosított eljárások, technológiák alkalmazására, piaci bevezetésére kerül sor, beleértve azokat a változásokat, amelyek csak adott ágazatban vagy adott szervezetnél minősülnek újdonságnak.
NIH fogalomtár	Technológiai innováció: a gazdasági tevékenység hatékonyságának, jövedelmezőségének javítása, illetve kedvező társadalmi és környezeti hatások elérése érdekében végzett tudományos, műszaki, szervezési, gazdálkodási, kereskedelmi műveletek összessége, amelyek eredményeként új, vagy lényegesen módosított termékek, eljárások, szolgáltatások jönnek létre, új, vagy lényegesen módosított eljárások, technológiák alkalmazására, piaci bevezetésére kerül sor, beleértve azokat a változásokat, amelyek csak adott ágazatban vagy adott szervezetnél minősülnek újdonságnak.
KTI ALAP táмок, 146/2007 rendelet	Az Atv. 12. §-ának e) pontjában meghatározott technológiai innováció: „minden olyan tudományos, műszaki, szervezeti, pénzügyi és kereskedelmi jellegű tevékenység, beleértve az új ismeretanyagba történő befektetéseket is, amely ténylegesen vagy szándék szerint műszakilag új vagy továbbfejlesztett termékek, eljárások és szolgáltatások megvalósításához vezet.”
KSH módszertani definíció	Nem szerepel, csak eljárásinnováció került megkülönböztetésre.
Számviteli törvény	Nem szerepel.

(Forrás: saját szerkesztés)

VEZETÉSTUDOMÁNY

Az „eljárás-innováció” fogalmai

ELJÁRÁSINNOVÁCIÓ	
2004/CXXXIV. törvény a kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról	Külön nem szerepel, a kísérleti fejlesztés, technológiai innováció fogalmán belül említi az eljárásokat.
NIH fogalomtár	Új, vagy jelentős mértékben javított termelési vagy szolgáltatási módszer alkalmazása (ideértve a technikákban, felszerelésekben és/vagy szoftverekben végrehajtott jelentős változtatásokat is). Nem minősülnek innovációnak a következők: kisebb változtatások vagy fejlesztések; a termelési vagy szolgáltatási képességek növelése olyan gyártási vagy logisztikai rendszerek hozzáadása révén, amelyek nagyban hasonlítanak a már használatban lévőkhöz; egy eljárás használatának befejezése; az egyszerű tőkepótlás vagy tőkenövelés; a kizárólag az értékesítési árak megváltozásához köthető változások; az egyedi igényekhez igazítás; a rendes szezonális és ciklikus változások, valamint az új, vagy jelentősen továbbfejlesztett termékekkel folytatott kereskedelem.
KTI ALAP táмок, 146/2007 rendelet	Eljárási innováció: új, vagy jelentős mértékben javított termelési vagy szolgáltatási módszer alkalmazása, ideértve a technikákban, felszerelésekben vagy szoftverekben végrehajtott jelentős változtatásokat is.
KSH módszertani definíció	Egy új, vagy jelentősen továbbfejlesztett termelési folyamat, forgalmazási módszer, vagy az árukat, illetve szolgáltatásokat támogató tevékenység bevezetését jelenti. Az innovációnak (újítás vagy továbbfejlesztés) a vállalkozás számára újnak kell lennie, ugyanakkor nem kell szükségszerűen az ágazatban vagy a piacon is újdonságnak számítania. Annak nincs jelentősége, hogy az innovációt eredetileg ki fejlesztette ki. Nem tartoznak ide a pusztán szervezeti jellegű innovációk.
Számviteli törvény	Nem szerepel.

(Forrás: saját szerkesztés)

A „szervezeti innováció” fogalmai

SZERVEZETI INNOVÁCIÓ	
2004/CXXXIV. törvény a kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról	Olyan új szervezési módszerek bevezetését jelenti, amelyeket a vállalat üzleti gyakorlatában (ideértve a tudásmenedzsmentet is), munkahelyi szervezetében vagy külső kapcsolataiban alkalmaznak, és amelyek korábban nem voltak a vállalatnál alkalmazásban. Szükséges feltétel továbbá, hogy az ilyen lépéseknek a vezetőség stratégiai döntéseinek eredményeképpen kell megvalósulnia. Az egyesülések vagy kivásárlások nem sorolandók ide, még akkor sem, ha először fordulnak elő a vállalat történetében.
NIH fogalomtár	Új, vagy jelentős mértékben javított termelési vagy szolgáltatási módszer alkalmazása (ideértve a technikákban, felszerelésekben és/vagy szoftverekben végrehajtott jelentős változtatásokat is). Nem minősülnek innovációnak a következők: kisebb változtatások vagy fejlesztések; a termelési vagy szolgáltatási képességek növelése olyan gyártási vagy logisztikai rendszerek hozzáadása révén, amelyek nagyban hasonlítanak a már használatban lévőkhöz; egy eljárás használatának befejezése; az egyszerű tőkepótlás vagy tőkenövelés; a kizárólag az értékesítési árak megváltozásához köthető változások; az egyedi igényekhez igazítás; a rendes szezonális és ciklikus változások, valamint az új, vagy jelentősen továbbfejlesztett termékekkel folytatott kereskedelem.
KTI ALAP táмок, 146/2007 rendelet	Nem szerepel.
KSH módszertani definíció	Olyan új szervezési módszerek bevezetését jelenti, amelyeket a vállalat üzleti gyakorlatában (ideértve a tudásmenedzsmentet is), munkahelyi szervezetében vagy külső kapcsolataiban alkalmaznak, és amelyek korábban nem voltak a vállalatnál alkalmazásban. Szükséges feltétel továbbá, hogy az ilyen lépéseknek a vezetőség stratégiai döntéseinek eredményeképpen kell megvalósulnia. Az egyesülések vagy kivásárlások nem sorolandók ide, még akkor sem, ha először fordulnak elő a vállalat történetében.
Számviteli törvény	Nem szerepel.

(Forrás: saját szerkesztés)

A „szervezési innováció” fogalmai

SZERVEZÉSI INNOVÁCIÓ	
2004/CXXXIV. törvény a kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról	Külön nem szerepel, a technológiai innováció tárgyalásánál kerül feltüntetésre a felsorolásban.
NIH fogalomtár	Új szervezési módszer alkalmazása a vállalkozás üzleti gyakorlataiban, munkahelyi szervezetében vagy külső kapcsolataiban. Nem minősül innovációnak az üzleti gyakorlatokban, a munkahelyi szervezetben vagy külső kapcsolatokban eszközölt olyan változtatás, amely a vállalkozáson belül már alkalmazott szervezési módszereken alapul, a vezetési stratégia megváltoztatása, a fúzió és felvásárlás, egy eljárás alkalmazásának beszüntetése, az egyszerű tőkepótlás vagy tőkenövelés, a kizárólag az értékesítési árak megváltozásához köthető változás, az egyedi igényekhez igazítás, a rendes szezonális és egyéb ciklikus változás, az új, vagy jelentősen továbbfejlesztett termékkel folytatott kereskedelem.
KTI ALAP támok, 146/2007 rendelet	Szervezési innováció: új szervezési módszer alkalmazása a vállalkozás üzleti gyakorlatában, munkahelyi szervezetében vagy külső kapcsolataiban.
KSH módszertani definíció	„Szervezeti-szervezési innováción az olyan új szervezési módszerek bevezetését értjük, amelyeket a vállalat üzleti gyakorlatában (ideértve a tudásmenedzsmentet is), munkahelyi szervezetében vagy külső kapcsolataiban alkalmaznak, és amelyek korábban nem voltak a vállalatnál alkalmazásban. Szükséges feltétel továbbá, hogy az ilyen lépéseknek a vezetőség stratégiai döntéseinek eredményeképpen kell megvalósulnia. Az egyesületek vagy kivásárlások nem sorolandók ide, még akkor sem, ha először fordulnak elő a vállalat történetében.”
Számviteli törvény	Nem szerepel.

(Forrás: saját szerkesztés)

A „marketinginnováció” fogalmai

MARKETINGINNOVÁCIÓ	
2004/CXXXIV. törvény a kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról	Nem szerepel.
NIH fogalomtár	Olyan új marketingmódszerek alkalmazása, amelyek jelentős változást hoznak a terméktervezésben, a csomagolásban, a termék pozicionálásában, a termék reklámozásában vagy az árképzésben.
KTI ALAP támok, 146/2007 rendelet	Nem szerepel.
KSH módszertani definíció	Olyan új marketingmódszer bevezetése, amelyet a vállalat korábban még nem használt, azaz jelentős változások végrehajtása a termék formaterve vagy csomagolása, elhelyezése, reklámozása vagy árkialakítása területein. Az új módszer bevezetése egy olyan új marketingkonceptiónak vagy stratégiának kell, hogy része legyen, amely lényegesen különbözik a vállalat meglévő marketingmódszereitől. Nem tartoznak ide a marketingmódszerek évszakokhoz igazodó, rendszeres és egyéb rutinváltozásai.
Számviteli törvény	Nem szerepel.

(Forrás: saját szerkesztés)

Az innováció mint „tevékenység” fogalmait áttekintve a következő összegrézést tehetjük:

- jól látható, hogy a szabályozásban megjelentek az innováció K+F-en túlmutató elemei,
- az egyes szabályozók közötti összehangolás részlegesnek tekinthető,
- az innováció eredményeinek statisztikai összegzését a tervezési, forrásteremtési szabályozás és a KSH eltérő terminológiai is nehezítik,
- a marketinginnováció definícióhiányai elgondolkodtatóak,

- a szervezeti és a szervezési innováció közötti határok meghúzóása mind az elméleti, mind pedig a gyakorlati vonatkozásokban nehéz, esetenként lehetetlen, és ez a fogalmi elhatárolásokban is tükröződik,
- a számviteli adatok közvetlen módon nem adnak támogatást az innovációs eredmények számbavételéhez. Így ezek az információk torzítva jelennek meg a KSH által közzétett adatokban. A mérés tehát megvalósul, miközben a kapott eredmények megbízhatósága nehezíti a mindenkori innovációpolitika tervezését és értékelését.

A cikk egyes fejezeteiben megfogalmazott megállapításainkon túl összegzésül annyit kívánunk mondani, hogy a szabályozók innováció fogalomrendszerének definiálása fokozatosan valósul meg. Kutatásunk tisztázó jellege irányítúként szolgálhat a gazdasági szakemberek számára, valamint figyelemfelhívásként a jogszabályalkotók felé. A gyakorlatban tapasztalható fogalmi illesztetlenségek megszüntetése mind a korrekt értelmezés elérését, mind pedig a mérés bizonytalanságának megszüntetését eredményezné.

Felhasznált irodalom

- Balogh T. (2007): Kutatás-fejlesztési stratégiánk kérdései (előadás). GKM Innovációs és K+F Főosztály, 2007. június 6.
- Buzás N. (szerk.) (2007): Innovációmenedzsment a gyakorlatban. Budapest: Akadémiai Kiadó
- Drucker, P. F. (2003.): Az innováció lehetőségei. Harvard Businessmanager. 2003. május-június. 28–34. o.
- Haryson, R.T. – Sigvald, J. (1998): Japanese Technology and Innovation Management. London: Edward Elgar
- Iványi A. Sz. – Hoffer I. (2011): Innováció a vállalkozásfejlesztésben. Budapest: Aula Kiadó
- OECD (2002): Frascati Kézikönyv: Javaslat a kutatás és kísérleti fejlesztés felméréseinek egységes gyakorlatára
- OECD (2005): Oslo Manual
- Pearce, D. W. (szerk.) (1993): A modern közgazdaságtan ismerettára. Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó
- Pietrasinski, Z. (1997): Alkotó vezetés. Budapest: Gondolat Kiadó
- Prahalad, C. K. (2009): Új menedzsment-paradigmák felé Budapest: Alinea Kiadó – Rajk László Szakkollégium
- Schumpeter, J.A. (1939): Business Cycles. New York: McGraw-Hill
- Szakály D. (2008): Innovációmenedzsment. Miskolc: Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar
- Trott, P. (1998): Innovation Management and New Product Development. London: Financial Times Management – Pitman Publishing
- Trott, P. (2004): Innovation Management and Product Development. 3rd edition. Essex: Pearson Education

Jogszabályok:

- 146/2007. (VI. 26.) Korm. rendelet a Kutatási és Technológiai Innovációs Alapból nyújtott állami támogatások szabályairól
http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A0700146.KOR
- 2000. évi C. törvény a számvitelről
http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A0000100.tv
- 2004. évi CXXXIV. törvény a kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról
http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A0400134.tv
- 2003. évi XC. törvény a Kutatási és Technológiai Innovációs Alapról
http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A0300090.tv
- Nemzeti Innovációs Hivatal Fogalmak
<http://www.nih.gov.hu/ugyfelszolgalat/fogalomtar>
- KSH kutatás-fejlesztés fogalmak
http://www.ksh.hu/pls/ksh/ksh_web.meta.objektum?p_lang=HU&p_menu_id=110&p_almenu_id=102&p_ot_id=100&p_obj_id=OHK&p_session_id=41337299&p_nav=Fogalmak
- KSH innovációs fogalmak
http://www.ksh.hu/pls/ksh/ksh_web.meta.objektum?p_lang=HU&p_menu_id=210&p_almenu_id=201&p_ot_id=200&p_level=6&p_session_id=57951809&p_obj_id=4698
- A BIZOTTSÁG 800/2008/EK RENDELETE (2008. augusztus 6.) a Szerződés 87. és 88. cikke alkalmazásában a támogatások bizonyos fajtáinak a közös piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánításáról (általános csoportmentességi rendelet) (EGT-vonatkozású szöveg)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:214:0003:0047:hu:PDF>
- 14/2011. (III. 4.) NFM utasítás a Kutatási és Technológiai Innovációs Alap kezelésének és gazdálkodásának szabályairól
http://www.complex.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A11U0014.NFM

Cikk beérkezett: 2011.10. hó

Lektor vélemény alapján véglegesítve: 2011. 11. hó